

Katja Klopčič Lavrenčič

Irena Velikonja: *Normalna družina ... Pa kaj še!*

Ljubljana: Založba Mladika (zbirka Majnice), 2011.

Bralec ob prebranem naslovu najprej pomisli na takšno ali drugačno obliko netradicionalne družine, a kaj hitro se izkaže, da gre prav za nasprotno. Naslov odraža perspektivo prvoosebnega pripovedovalca, štirinajstletnega devetošolca Gregorja, ki mu vsi pravijo Grega. Njegovo družino sestavljajo še oče, ki dela na njegovi osnovni šoli, mama, rahločutna likovna umetnica, starejša brat in sestra ter stara starša, ki se z velikim veseljem dvakrat na leto divje sporečeta. Zaradi izbire pripovedovalca je v ospredju Gregorjevo odraščanje, dovolj živo pa so opisane tudi posamezne podrobnosti iz burnejšega dijaškega življenja njegovih starejših sorojencev. Še najbolj nenavadno je, da Gregorjeva teta na novoletno večerjo iz Bruslja, kjer dela, pripelje temnopoltega postavneža, katerega francosko ime je, povsem v skladu z duhom prvoosebne pripovedi devetošolca, simpatično zapisano fonološko, Rožer. In to, da se bo družina kmalu povečala še za enega člana, kar je dovolj dobro motivirano (med namigi, ki bodo sicer verjetno bolj očitni nekoliko starejšim bralcem, so jutranje slabosti in izdajalske kumarice).

Pisateljica like različno podrobno izrisuje, odvisno od pomembnosti posameznika za potek zgodbe. Najnatančneje je izdelana podoba Gregorja ("Sem že povedal, da me skrajne družinske situacije nekoliko iztirijo? Najraje imam red in mir, predvidljivo dogajanje."). Širino in določeno mero objektivnosti ji podeljuje dejstvo, da fant veselo ponavlja mnenja, ki jih o samem sebi sliši od drugih ("Še mene pogosto učijo, da mi ni treba povedati čisto vsega, kar mislim, tudi na glas. Rečejo mi, naj se včasih raje ugriznem v jezik."). Njegova največja "težava" je prevelika iskrenost. In ta je lahko ob starejših bratu in sestri, Mateju in Tjaši, včasih precej nerodna, tu in tam uspe z njo v precejšnjo zadrego spraviti tudi odrasle. Sicer je kar malo preveč priden in ustrežljiv, odličen v šoli in sploh, a za ravnotežje resnično zanič igra košarko, medtem ko nekaj

manjših “zdrsov” vzbudi sume, da njegovo vedenje ne bo več dolgo tako zgledno. Avtorica je fantiča oblikovala kot dovolj rahločutnega, pozornega in inteligentnega, da lahko prepričljivo izpoveduje svoje doživljanje ter komentira družinsko in širše dogajanje, le tu in tam ga zanese v za njegova leta kar preveč odraslo razmišljanje in izražanje (med novoletnimi zaobljubami tako najdemo na primer: “Poskusil bom vzljubiti dojenčka, čeprav sem glede tega še zelo negotov.”). Čeprav Gregor priznava, da otrokom odraslih ni lahko razumeti, hkrati opaža tudi, da je komunikacija med odraslimi včasih vse prej kot preprosta (dedek ga celo poduči, da je “pri nas vedno tako, da ne vemo, o čem se pogovarjamo”).

Drugi natančno izrisan lik je Gregorjev oče. Pomočnik ravnateljice in učitelj športne vzgoje, ki ga avtorica v pripoved vpelje izredno spretno – med opravljanjem njegovih službenih dolžnosti, ki ga privedejo v Gregorjev divje razigrani razred med uro glasbe. Omembi vzdevka – Ivan Grozni – sledi njegov natančni psiho-fizični opis, ki mu ne manjka pretiravanj in ki razkriva doživljanje otrok v šoli (“Ivan Grozni je torej silak, zato vsi vemo, da z njim v šoli ni dobro češenj zobati. Kar reče on, je zakon. Njegove oči so črne kot njegova kosmata brada, in če te ježno pogleda, je tako, kot bi te udaril s pestjo med oči. Kar stemni se ti. Še največji šolski razgrajči so iz njegove pisarne prišli spremenjeni v pohlevne ovčice.”). Naslednji odstavek pokaže drugo plat medalje – doma je Ivan Grozni “navaden Janez Bergant, moj oči”; posrečeno Gregor očeta v kontekstu šolskega dogajanja tudi sam kliče z vzdevkom (“Ivan Grozni je sklenil, da je naš razred nedolžen ...”). S potujitvenim efektom torej spoznamo stodvajsetkilskega možaka, ki vzbuja spoštovanje, celo strah, čemur sledi obelodanjenje njegove nežnejše plati, celo pomanjkanja avtoritete na domačem terenu (“... pravzaprav sta ga Matej in Tjaša že skoraj povsem nehala ubogati”). Pozneje se ob igranju košarke z dedkom, Janezovim očetom, razkrije ozadje njegove velike športne zagnanosti. Gregor prostodušno povzame očetovo prepričanje, da le zato, ker je bil tako vsestransko nadarjen športnik, ni bil nikjer zares prvi, krivi so bili tudi starši, saj ga niso znali usmeriti v vrhunskost. Bralcu se ob tem razkrije pritajena bolečina nekoga, ki sam ni bil najboljši, a si tega prav zato toliko bolj želi za svoje otroke. Podoba mame je veliko bolj nejasna, je umetnica in ima “postavo gozdne vile”, kot Grega citira očeta, poleg tega se zbrano posveča otrokom, ki jim gre njena pozornost včasih pošteno na živce.

Podobi Mateja in Tjaše sta omejeni na najstniško namrgodenost in nekomunikativnost, na njuna prva ponočevanja, popivanja in poskušanje cigaret, na težave v šoli, ki obsegajo kopico neopravičenih ur in cvekov, pri Mateju je dodan še zaplet z ukradenimi mobiteli. Matejeva navidezna

brezbrižnost se ob razkritju slednjega razblini kot milni mehurček, zazdi se celo, da je sam pri sebi vesel, da je skrivnost razkrita in oče odločno reagira. Kazen za oba prestopnika, za katero odgovornost prevzame odločni *pater familias* z neizpodbitnim materinim soglasjem, je kot iz učbenika vzeta in poleg tega enako učinkovita. Bravo starši, torej. Ker dogajanje opazuje štirinajstletnik, ki se hkrati ubada s prvo zaljubljenostjo in nerazumevanjem deklet, vse skupaj niti ne deluje preveč podučujoče. V distanciranem ocenjevanju situacije in značajev vseh treh sorojencev tu in tam zaznamo humorno noto ("Njuno življenje bo kmalu postalo kot njiva osata. Sicer je moje življenje že ves čas tako – večkrat grem pomagat k teti Mari, večkrat zložim posodo v stroj in iz njega, pripravim mizo, tudi prah kdaj pobrišem, nahranim mačke, nikoli ne hodim ven s prijatelji, veliko se učim – ampak jaz sem takega življenja navajen in se mi zdi čisto v redu. Po značaju sem pač drugačen od brata in sestre, ki od življenja zahtevata mnogo več. Onadva bosta po nekaj dneh znorela."). In čeprav najmlajši išče nasvete glede deklet pri bratu in sestri, je on tisti, ki sestri zdravorazumsko pojasni, da sta fant in najboljša prijateljica, ki se z njim zaplete, takoj ko te ni, "hinavski glisti".

Družina torej doživlja marsikaj, a pravzaprav nič izjemno pretresljivega, v ozadju je zaznati razumevanje in ljubezen. Ta preveva odnos med mamo in očetom – ker je Gregor ob njunem izkazovanju nežnosti v zadregi in nejevoljen, to ne deluje osladno –, očitna je v odnosu starši-otroci, nekoliko manj med sorojenci, a večina se nas ob tem spomni, da je včasih boksanje v ramo tako rekoč izraz največje naklonjenosti.

Simpatično normalno, bi lahko z veseljem zaključili, saj je pred nami roman, ki v dovolj pristni maniri sledi običajno razgibanemu družinskemu dogajanju, pri čemer ne dela iz muhe slona, saj prevladuje zdravorazumsko in celo zgledno vzgojno reševanje težav. V zložni, tekoči pripovedi tudi večji dogodki ne izstopajo po usodnosti ali dramatičnosti (soočenje očeta z mladimi prestopniki, ki ima med dogodki največji dramatični potencial, se na primer v celoti odvije zakrito našemu pogledu), kar pa utegne nekoliko ravnodušne pustiti ljubitelje bolj dinamičnih branj.